

คุณลักษณะของดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์
เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

Desirable Characteristics of Doctoral Degree In Educational Administration Promoting Achievement of
Learning Outcomes in Line with the Higher Education Qualification Standards

รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์¹

Assoc. Prof. Dr. Wisut Wichitputchraporn¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาคูณลักษณะของดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่พึงประสงค์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาภาคกลาง จำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดที่มีความตรงเชิงเนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคควรมีความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารการศึกษาอย่างลุ่มลึก รอบรู้สถานการณ์โลกยุคใหม่ มีทักษะการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือแก้ปัญหาแบบองค์รวม มีจริยธรรมที่เน้นความซื่อสัตย์สุจริต และมีภาวะผู้นำ

ABSTRACT

This descriptive research aims to investigate the desirable characteristics of doctoral degree in Educational Administration that foster the achievement of learning outcomes in accordance with higher education qualification standards. The population consisted of 66 curriculum administrators and full-time faculty members specializing in Educational Administration at higher education institutions in the Central region of Thailand. The research instrument employed was an open-ended questionnaire. Data were analyzed using percentage and content analysis. The findings revealed that doctoral graduates in Educational Administration should possess profound knowledge of educational administration theories and maintain awareness of contemporary global dynamics. Furthermore, they are required to have advanced research skills to generate new bodies of knowledge or address problems holistically, uphold ethics with a strong emphasis on integrity, and leadership.

Keywords: Desirable Characteristics, Learning Outcomes, Higher Education Qualification Standards

คำสำคัญ: คุณลักษณะดุษฎีบัณฑิต ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

¹อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาการจัดการการศึกษาและความเป็นผู้นำ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

¹Lecturer in the Educational Management and Leadership Program, Panyapiwat Institute of Management

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์, wisutwchitputchraporn@gmail.com

รับเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2568 แก้ไข 17 ธันวาคม 2568 ตอรับ 20 ธันวาคม 2568

ภูมิหลัง

ภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ นักการเมือง ในบริบท แห่งศตวรรษที่ 21 มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในสถาบันทุกระดับ การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะผลิตกลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่การขับเคลื่อนนโยบายระดับชาติและนานาชาติ และตอบโจทย์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรที่สำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชน อย่างไรก็ตามสถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้สามารถอยู่รอดในภาวะการแข่งขันที่มีแนวโน้มทวีคูณมากยิ่งขึ้น

การผลิตคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มีจุดเน้นผลิตนักวิชาการและวิชาชีพให้มีความสามารถค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ หรือนวัตกรรมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางาน สังคม ประเทศและประชาคมโลก ทั้งนี้การจัดการศึกษาในระดับคณาจารย์ ในปัจจุบันนั้น คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ได้ประกาศ รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พุทธศักราช 2565 (คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565, หน้า 1) ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการอุดมศึกษาระดับปริญญาทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน จะต้องมีการผลิตบัณฑิตให้มีมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ตามที่กำหนดไว้ซึ่งมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานหลักสูตร ระดับอุดมศึกษาที่กำหนดขึ้น

ทั้งนี้ คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (2565, หน้า 1) ได้นิยาม ผลลัพธ์การเรียนรู้ไว้ว่าหมายถึง ผลหรือที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษา ฝึกอบรม หรือ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ หรือการเรียนรู้จริงในที่ทำงานระหว่างการศึกษาทั้งนี้ คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิ แต่ละระดับ ประกอบด้วย อย่างน้อย 4 ด้าน ประการแรก ความรู้ ซึ่งเป็น สิ่งที่ผู้เรียนสั่งสม มาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือ ประสบการณ์ ที่เกิดจากหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและเพียงพอต่อการนำไปปฏิบัติ หรือต่อยอดความรู้ในประกอบอาชีพ ดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคม และพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล ประการที่ 2 ด้านทักษะ เป็นความสามารถที่เกิดจาก การเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติให้เกิดความคล่องแคล่ว ว่องไวและความชำนาญ เพื่อพัฒนางาน พัฒนาวิชาชีพหรือวิชาการ และพัฒนาลังคมสำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล ประการที่ 3 ด้านจริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรมและจรรยาบรรณ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม และส่วนตน ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น ประการ สุดท้าย บัณฑิต จะต้องมีลักษณะบุคคล คือ มีบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยและค่านิยมที่สะท้อนลักษณะเฉพาะศาสตร์วิชาชีพและสถาบัน โดยพัฒนาผ่านการเรียนรู้และ การฝึก ประสบการณ์จากหลักสูตร เป็นต้น (คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565, หน้า 3 – 6)

จากรายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ แต่ละมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พุทธศักราช 2565 ดังกล่าวข้างต้น เป็นกรอบพื้นฐานของหน่วยงานสถาบันอุดมศึกษา ต้องให้ความสำคัญในฐานะผู้ผลิต ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องสามารถออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละสถาบันแล้วนำไปสู่การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาได้

การวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญต่อการผลิตคณาจารย์บัณฑิตซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูงสุด การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ที่ต้องมุ่งจัดการศึกษาให้เป็นไปตามคุณภาพมาตรฐานของสถาบันที่กำหนดไว้ การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาคุณลักษณะที่สำคัญตามกรอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษา อันเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ตามคุณวุฒิ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคลที่สำคัญต่อการผลิตคณาจารย์บัณฑิต สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา ถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งของสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องผลิตบัณฑิตให้ได้ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร อีกทั้งการออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการศึกษา พร้อมหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับการตรวจสอบหลักสูตรเพื่อการรับรองมาตรฐานการอุดมศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะของผู้บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ใช้เป็นกรอบการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของนิสิตระดับปริญญาเอกของแต่ละสถาบัน ในการปรับปรุงหลักสูตรและนำไปใช้ในการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละสถาบันการศึกษาต่อไป

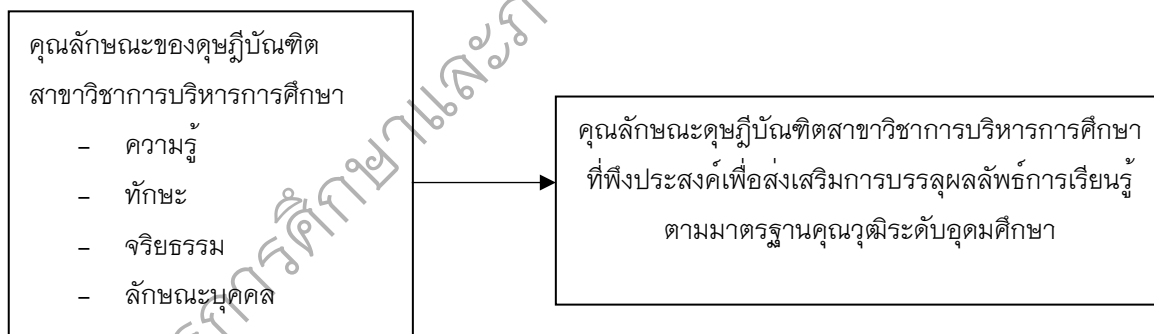
คำถามการวิจัย

คุณลักษณะของผู้บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในภาคกลาง จำนวน 33 แห่ง กำหนดผู้ให้ข้อมูลแก่แห่งละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 66 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ พบว่า ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.0 หลังจากนั้นผู้วิจัยจัดทำเป็นแบบสอบถามแบบออนไลน์ (Google form) นำไปทดลองใช้กับผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร ระดับคณาจารย์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้ตามวัตถุประสงค์

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ Google form จากกลุ่มประชากร ในเดือนตุลาคม 2568

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ ส่วนประเด็นการตอบคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นเพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาคุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นความถี่และร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของคณาจารย์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่คณาจารย์ที่ทำหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับคณาจารย์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 66 คน จากสถาบันอุดมศึกษาในภาคกลาง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 57.58) เป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตร (ร้อยละ 53.03) และสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ร้อยละ 33.00) และมหาวิทยาลัยของรัฐ (ร้อยละ 33.00) เท่ากัน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาค้นคุณลักษณะของคณาจารย์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา สรุปดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ จากการวิเคราะห์คุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ พบว่า คณาจารย์บัณฑิตควรมีความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารการศึกษาอย่างลุ่มลึก รอบรู้สถานการณ์โลกยุคใหม่ (ร้อยละ 40.13) การวิจัยขั้นสูง วิธีวิทยาการวิจัย สถิติการวิจัยและการวิจัยและพัฒนา (ร้อยละ 21.60) เทคโนโลยี ดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (ร้อยละ 16.05) นโยบายการพัฒนางานองค์กร (ร้อยละ 11.11) การสร้างนวัตกรรมทางการบริหาร (ร้อยละ 7.41) และกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ (ร้อยละ 3.70) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านทักษะ ผลการศึกษา พบว่า คณาจารย์บัณฑิตควรมีทักษะการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือแก้ปัญหาแบบองค์รวม (ร้อยละ 17.78) ทักษะการสื่อสาร (ร้อยละ 17.04) การบริหารจัดการชั้นสูง (ร้อยละ 16.30) ทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์นวัตกรรม (ร้อยละ 14.81) ทักษะทางเทคโนโลยี ดิจิทัล (ร้อยละ 16.29) ทักษะทางภาษา (ร้อยละ 8.89) ทักษะการเจรจาต่อรอง การตัดสินใจและแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (ร้อยละ 8.89) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านจริยธรรม ผลการศึกษา พบว่า คณาจารย์บัณฑิตควรมีความซื่อสัตย์สุจริต (ร้อยละ 30.69) รับผิดชอบต่อสังคม (ร้อยละ 22.78) คุณธรรมและจริยธรรม จิตสาธารณะ กล้าหาญทางจริยธรรม (ร้อยละ 9.90) และจรรยาบรรณ (ร้อยละ 7.92) ธรรมภิบาล (ร้อยละ 7.92) และโปร่งใส (ร้อยละ 7.92) เท่ากัน

4. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านบุคลิกลักษณะ ผลการศึกษา พบว่า คณาจารย์บัณฑิตควรมีภาวะผู้นำ (ร้อยละ 42.19) วิสัยทัศน์ (ร้อยละ 10.94) ปรับตัว (ร้อยละ 7.80) มนุษย์สัมพันธ์ (ร้อยละ 6.25) เป็นแบบอย่าง (ร้อยละ 6.25) น่าเชื่อถือ (ร้อยละ 4.69) ใฝ่รู้และเรียนรู้ (ร้อยละ 3.70) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คณาจารย์บัณฑิตควรมีความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารการศึกษาย่างลุ่มลึก รอบรู้สถานการณ์โลกยุคใหม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกเป็นผู้ที่มีความรู้สูงสุดในสาขาวิชาชีพ จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจในรากฐานของทฤษฎีอย่างถ่องแท้ เพื่อนำไปสังเคราะห์ สร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ พัฒนานวัตกรรมทางการบริหารที่สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพในวงกว้าง ท่ามกลางบริบทความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนของสังคมโลกยุคพลิกผัน (VUCA World) สอดคล้องกับ Bush (2018, pp. 66 – 71) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาผู้นำสถานศึกษาในมุมมองระดับนานาชาติ ซึ่งพบว่า ความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีการบริหารและการจัดการเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ผู้นำสามารถวิเคราะห์ สถานการณ์และตัดสินใจบนหลักการที่ถูกต้อง ไม่ใช่เพียงการลองผิดลองถูก และเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ Hallinger (2018, pp. 5 – 24) ที่นำเสนอเรื่องการบริหารการศึกษาในบริบทโลกยุคใหม่ โดยชี้ให้เห็นว่า ความรอบรู้ในสถานการณ์แวดล้อม เป็นสมรรถนะที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารการศึกษาระดับสูง เพื่อที่จะสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การบริหาร ให้สอดคล้องกับพลวัตของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ Mestry (2017, pp. 1 – 11) ซึ่งพบว่า หลักสูตรการ เตรียมผู้บริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และต้องมีความรู้เท่าทันต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาระดับสากล เพื่อนำพาองค์การสู่ความเป็นเลิศ

2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านทักษะ พบว่า คณาจารย์บัณฑิตควรมีทักษะด้านการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือแก้ปัญหาแบบองค์รวม อาจเป็นเพราะว่า การวิจัย เป็นทักษะที่สำคัญของการศึกษาในระดับปริญญาเอก เป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์ขั้นสูงด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับจุดเน้นของการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาที่ให้ความเห็นไว้ว่า การจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกควรมุ่งให้บัณฑิตมีความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างสรรค์สร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือนวัตกรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางาน สังคม ประเทศและประชาคมโลก (คณะกรรมการมาตรฐานการ

อุดมศึกษา, 2565, หน้า 4) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Perry (2016) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับทิศทางการผลิตคณาจารย์บัณฑิตทางการบริหารการศึกษาในกลุ่มประเทศตะวันตก โดยพบว่า คณาจารย์บัณฑิตยุคใหม่ต้องมีคุณลักษณะเป็น “นักปฏิบัติเชิงวิชาการ” (Scholarly Practitioner) คือ ผู้ที่สามารถนำทักษะการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหน้างานจริง (Problems of Practice) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่เพียงการสร้างทฤษฎีบนหอคอยงาช้างเท่านั้น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lewis, J., & Caldwell, (2005, pp. 182 – 191) ที่พบว่า ทักษะการวิจัยเป็นฐานในการบริหาร เป็นทักษะที่จำเป็น เพื่อลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดและเพื่อสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Godfrey (2014, pp. 301 – 321) ที่พบว่า เมื่อผู้นำส่งเสริมวัฒนธรรมที่ใช้งานวิจัยเป็นข้อมูลเชิงปฏิบัติงาน โดยเข้าใจวิธีตั้งคำถามเชิงวิจัย การออกแบบการประเมิน และการใช้ผลวิจัยในการตัดสินใจ จะสามารถนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นแนวทางปฏิบัติใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ช่วยขับเคลื่อนนวัตกรรมในการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้นำโรงเรียนควรพิจารณาการพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในการวิจัยในฐานะกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

3. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านจริยธรรม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า คณาจารย์บัณฑิตควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งนี้ผลการวิจัยได้ขยายขอบเขตจรรยาบรรณวิชาชีพและวิชาการ “เป็นรากฐานสำคัญ โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริตและความโปร่งใส รวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคม” และการเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้บริหารระดับสูง สอดคล้องกับ คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ที่ได้ประกาศรายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565, หน้า 1 – 2) ไว้ว่าจริยธรรมเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำ ระดับบุคคล ที่สะท้อนถึง ความเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และส่วนตน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง การกระทำที่มีจริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต และการกระทำที่ไม่ถูกจริยธรรม เช่น การคัดลอกผลงาน การทุจริตทางวิชาการ การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Macfarlane (2009, pp. 33 – 45) ที่เสนอว่า ความซื่อสัตย์ทางวิชาการในระดับคณาจารย์บัณฑิตไม่ได้เป็นเพียงการปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษ แต่เป็น “คุณธรรมทางปัญญา” (Intellectual Virtue) ที่จะหล่อหลอมให้คณาจารย์บัณฑิตกลายเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ และสะท้อนให้เห็นว่าจริยธรรมในการวิจัยเป็นพื้นฐานสำคัญของจริยธรรมในการบริหารงานในอนาคต นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ Brown และ Treviño (2006, pp. 595 – 616) ที่อธิบายว่า ผู้นำต้องเป็น “ผู้จัดการทางศีลธรรม” (Moral Manager) ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมผ่านการกระทำและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาภัค ไช้เพชร และจุฬารัตนภรณ์ ณะแพทย์ (2565, หน้า 62) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นผู้ที่มีค่านิยมและจริยธรรมของการเป็นผู้นำ สูง ต้องมีความรู้คุณธรรมสะท้อนให้เห็นถึงการมีพื้นฐานด้านทักษะ คักยภาพ วิสัยทัศน์และความสามารถรอบด้านในการบริหารสถานศึกษา เพื่อบรรลุความสำเร็จ ควบคู่กับพื้นฐานการมีคุณธรรมจริยธรรมที่สูง มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข

4. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะคณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านลักษณะบุคคล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คณาจารย์บัณฑิตควรมีภาวะผู้นำ โดยมีความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต้องการคณาจารย์บัณฑิตที่มีพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิดกล้าทำ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใฝ่รู้และปรับตัวได้ดี เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เปิดกว้างรับสิ่งใหม่ และปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือในลักษณะของบุคคลที่มีความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน สง่างามทางวิชาการ และมีวุฒิภาวะทาง

อารมณ์ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความคาดหวังของการผลิตบัณฑิตที่มีภาวะผู้นำในแบบที่เหมาะสม สามารถขับเคลื่อนองค์การที่รับผิดชอบไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Tan (2025, pp. 1 – 3) ที่ระบุว่า ผู้นำสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในยุคปัจจุบันต้องเข้าใจและสามารถใช้ภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาที่แตกต่างกัน สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบความเป็นผู้นำตามสภาพแวดล้อม โดยอาศัยวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรทุ่มเทความพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ประเด็นเรื่องการปรับตัวและการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรจิรา สว่างแจ้ง และคณะ (2567, หน้า 202) ที่พบว่า พฤติกรรมของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานและบริหารงานร่วมกับบุคลากร ซึ่งจะส่งผลให้ บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ สบายใจ มีความสุข และได้ผลงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพตรงกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาคุณลักษณะคุณูปบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ นั้น พบว่า ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นมีค่าร้อยละสูงสุด คือ คุณูปบัณฑิตควรมีความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารการศึกษาย่างลุ่มลึก รอบรู้สถานการณ์โลกยุคใหม่ ดังนั้นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุงปรัชญา วิสัยทัศน์และผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร ให้มีแนวคิดทฤษฎีที่เป็นแก่นของศาสตร์บริหารการศึกษา สามารถเชื่อมโยงการบูรณาการศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ใช้ทฤษฎีที่ทันสมัย ที่บัณฑิตสามารถนำไปปรับใช้ในทุกสถานการณ์ในอนาคต

1.2 ผลการศึกษาคุณลักษณะคุณูปบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านทักษะ พบว่า คุณูปบัณฑิตควรมีทักษะทางการวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือแก้ปัญหาแบบองค์รวม ดังนั้นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมโดยใช้วิจัยเป็นฐานในการจัดการศึกษา ตลอดจนพัฒนาทักษะด้านวิทยาการวิจัยและสถิติทางการวิจัยขั้นสูง

1.3 ผลการศึกษาคุณลักษณะคุณูปบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านจริยธรรม พบว่า คุณูปบัณฑิตควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ดังนั้นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรนำประเด็นด้านความซื่อสัตย์สุจริต กำหนดเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญ ทั้งพฤติกรรมส่วนตัวและจริยธรรมทางวิชาการ ตลอดจนจัดกระบวนการเรียนการสอนบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น

1.4 ผลการศึกษาคุณลักษณะคุณูปบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านลักษณะบุคคล พบว่า คุณูปบัณฑิตควรมีภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ใฝ่รู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง มีมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ มีความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน แต่มีความสง่างามทางวิชาการ) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ เป็นต้น ดังนั้น คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาเอก และจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ความเป็นผู้นำอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยแบบอภิมานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาที่ผ่านมาในรอบ 10 ปี

2.2 ควรวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการออกแบบการวิจัยสำหรับคณาจารย์ในสาขาสังคมศาสตร์และการศึกษาศาสตร์
เพื่อมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมและการแก้ปัญหาแบบองค์รวม

2.3 ควรวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรมที่เหมาะสม สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาสังคมศาสตร์และการศึกษาศาสตร์

2.4 ควรวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลและความฉลาดทางปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตระดับคณาจารย์
สาขาสังคมศาสตร์และการศึกษาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

กัญญาภัค ไช้เพชร และจุฬารัตน์ ธรรมะ (2565) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ในยุคศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 7(2), 51 – 64.

คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2565). *ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียด*

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2568 จาก

<https://www.ops.go.th/th/role/edu-standard/item/6940-2022-07-22-02-54-49>.

อรจิรา สว่างแจ้ง, สนั่น ประจักษ์, และวิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม

และแรงจูงใจในการทำงานของครู ในเขตยานนาวา สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารการศึกษา*

และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10(38), 196 – 204.

Brown, M. E., & Treviño, L. K. (2006). Ethical leadership: A review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 17(6), 595 – 616.

Bush, T. (2018). Preparation and induction for school principals: Global perspectives. *Management in Education*, 32(2), 66 – 71.

Godfrey, D. (2014). Leadership of schools as research-led organisations in the English educational environment: Cultivating a research-engaged school culture: Cultivating a research – engaged school culture. *Educational Management Administration & Leadership*, 44(2), 301 – 321.

Hallinger, P. (2018). Bringing context out of the shadows of leadership. *Educational Management Administration & Leadership*, 46(1), 5 – 24.

Kowalski, T. J. (2010). Research and the preparation of educational administrators. *UCEA Review*, 51(1), 1 – 5.

Lewis, J., & Caldwell, B. J. (2005). Evidence – based leadership. *The Educational Forum*, 69(2), 182 – 191.

Macfarlane, B. (2009). *Researching with integrity: The ethics of academic enquiry*. Routledge.

Mestry, R. (2017). Empowering principals to lead and manage public schools effectively in the 21st century. *South African Journal of Education*, 37(1), 1 – 11.

Perry, J. A. (2016). *The Carnegie Project on the Education Doctorate: Transforming education practice*. Springer.

Tan, S. (2025). Leadership styles and their impact on leadership effectiveness in education. *Academy of Educational Leadership Journal*, 29(1), 1 – 3.